

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

130. Hainan insula fructuosè excol. & ob calumn. intermittitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

gionis profectibus gessit Mandarinus, transfertur ab Rege ad urbis ar-
 cilque Præfecturam Tartaris confinem, nobilissimæ quidem custodiæ
 sed suspectæ, atque sollicitæ. Quo in itinere negare se illi Faber non
 potuit S. nganfum vsque, Prouinciæ illius Metropolim. Ordinata er-
 go de Neophytæ Christianitatis, designatis sacrarum ædium quas opor-
 tebat constitui locis idoneis, baptizatis qui dilati erant, ex quibus non
 pauci lustralis aquæ in sanandis morbis efficacitate Christo adhæserant,
 cum Mandarino in viam se dedit. Iter fuit dierum viginti, Mandari-
 num st pabant multis nauigiis, nauæ centum & quinquaginta, qui sub
 occasu solis quotidie legebant terram & cum indigenis qui fortè ac-
 currisseut Fabrum audiebant de salute animi dicentem. Ex nautis qui-
 dem longo illo tractu placidæ nauigationis ab eo inslituris, cum essent
 omnes idolorum serui, alioqui non tantum Christo asserti sunt, sed
 pietatis eximie, & iuuandarum animarum æmulatores feruidi euase-
 rant.

Spectat ad Cantonensem Sinarum Prouinciam Hainan insula, mo-
 ribus ab ea, quam mari disunctior, scire aueat lector quid illic Mar-
 chesius egerit, ad condendam nouam Christianitatem ante sexennium
 eò missus, quanquam & linguæ expertus, & ætatis ad eam docilis.
 Quod tamen aliud non liceret fratris Dominici Mendez lingua tres
 annos vsus, Benedicto de Matos, quod ceperat maiori auctu proue-
 hendum reliquit, qui deinde à quondam nauis Præfecto Sinensi, mari
 demersus est, anno 1651. nec enim fas fuerat Prouinciam integram
 illorum nudare præsidio, qui iuuare illam linguæ peritiæ poterant, vt
 fatifaceret insulæ ad eam Prouinciam spectanti. Visum tamen conduci-
 bilis, opem ei aliquam præstare quam illam quanquam protus haud
 fuit exigua quam Marchesius, & Mendez præstiterè, nam cæcus
 Christianorum fundarunt, diuersis in pagis quatuor Chiunceo, Tingo,
 Banca, & Luno, præter familias aliquot hac illuc seminis loco spartas,
 sacella statuerunt, & vbiicumque degerent Christiani cruce; nec de-
 fectis illis argumenta tolerantie ab aduersantibus Mandarinis, & Bon-
 ziiis. Renocato Macaum Marchesio, successit de Matos, cui Palme-
 rius Visitator Focuum, Fochiensis Prouinciæ, roganti, mutauit minus
 operosa insulæ Hainan statione. Chiunceum ingressus, in ædes con-
 cessit ex quibus negabant indigenæ exiturum vita incolumi, adeò illic
 spectatorum horrore, strepitu, & feritate verberum dæmones sæuiebant,
 quæ illi terricula ethnicorum opportunum dedere campum de prædican-
 dæ crucis quam ipsi formidarent ac fugerent dæmones; & vero ex iis
 duo famosi oraculis quæ in duobus edebant simulachris, abire se palam
 falsi sunt quod eos cæli Dominus fugaret, vnus sanum ethnicis confer-
 tum, ea graucolentia infecit, vt iis moti ad septuaginta baptismum fla-
 gitarent. Regionem exinde percurrere, visere, hortari, nouos veteri-
 bus addere Christianos, Brancai maximè cuius suo aduentu, magno
 gaudio affectit incolas, sed multo maiori abiens quod nullum in iis re-
 linqueret

130.
 Hainan in-
 sula fructuo-
 se excol. &
 ob calumn.
 intermitti-
 tur.

linqueret ethnicum, & residuum illud quod Fratri Mendezio Christiana tradenti pertinacius obstiterat cessisset denique, ac manus dedisset veritati. Progressus Lunum per deuia, & obrupta quibus occultabatur pagus Christianos inuenit vsque adeo diuinorum rudes, vt essent à primis Christi elementis iterum docendi; se tamen praebebant audiendo, discendo, concurrente, diu noctuque assidui. Moniti verò ne se noctu saltem viarum praeuptis, syluis, torrentibusque committerent; & necessarias operas, interim omnino abiicerent, prudenti responso satisfacere indulgentius admonenti; cum paniculae milij maturae falcem, & manum vocant, se nec solem interdiu coquentem, nec vigiliis nocturnas, secando sentire, quod victum is labor, anni totius suppeditet, quo nec metere licet, nec messes recondere; esse haud paulò alacrius prospiciendum alendo animo; tu enim Pater aliò à nobis migraturus es propediem; nos nisi praeuertimus necessariam menti annonam colligere, ieiuni cogemur ab diuinis medium exigere, & defectam viribus miserè trahere pietatem, templum aedificarunt tanto basilicae magnificentia, & sumptu par, quanto aedificia omnia eius loci, longè illi imparia. Commissura ingens truncarum arborum tendebat parietes, quas omnis populus tam religiosa & hilari pietate vicina è sylua, seculit & tulit, nemo vt esset, quin manum cadendo, portando humeros commodaret erecto templo, pallearum imponitur. Ornatus interior simplicitas vacua, inauguratur sacrificio diuino, & centum ethnicorum solenni baptismate. Postremo discessurus singulorum visit ruguria, iisque dum fausta precaretur ubique notauit assulam quatuor inscriptam vocibus Ieiunium, festum, dies Veneris, dies Sabbarhi; quam tabulam indictis diebus, Christianae doctrinae scientior, palam familiae proponebat, ad refrenandam cuique seruandi praecepti memoriam. Exibat annus tricesimus sextus, quo toto ad medium sequentis Hainenses iauit, & trecentorum & triginta baptismate laborem clausit. Cum enim se Christianismi proderet dignitas, & prodigiorum assueta miraculis non modo plebeculam inopem, sed ex primariis etiam & Literatis sibi addiceret, tunc expergeret Bonziji & rebus sub oculos, positus, desertionem suorum templorum futuram metuere, fama prospicere, quod eos praeter ceteris stimulabat, alendi subsidio: terrere populum columinari Patrem apud Mandarinos sollicitate insulae contra Sinas, & affectati per speciem religionis, eius regni. Hoc se ab Diis, cauere admonitos, fore alioqui vt scro caueretur, pollere si quidem cantionibus magicis immensum Patrem, militum figuras ex cartulis fingere, quae ab eo difflatae mox humo surgerent in totidem milites cataphractos, posseque istiusmodi copiis, vastam planitiem die vno implere. Haec à Bonziis iactata, multo procliuus à populo credita, ventilata sunt Mandarinorum libellis supplicibus apud Praefectum metropolis, cui frustra fuit semel & iterum eos reiecisse, Patti vero de Matos amouere se ab eorum conspectu in pagos aliquos ubi liberum ei foret ministerio suo.

suo fungi. At enim illum quocumque pergeret antevertebat calumnia stolidi, & nusquam admittus Chiancum retruditur, ubi ad eius presentiam incrudelium accusationes; exilium ipsi à Præfecto bonis verbis indicitur; ut quid enim illie manere obstinaret, ubi nec aquis sustineretur auribus, sed neque oculis; sibi quidem non esse sat integrum vitam illi securam præstare, sed nec mortis illius edendam rationem in se suscipere. Nautis igitur commendatum, mense Iulio remisit Macaum anno 1637. Loco eius substitit Manuël Catechista in subsidium illius Christianitatis. Vir erat duorum & triginta annorum, & eiusmodi virtutis, quæ iure posset in religioso etiam perfectò suspici, & infensissimum faceret corpori suo hostem: annos septem Focci in patria, Catechistam pro nostris egerat, seque eam ob causam, & qui erat illius ambitus, ut admitteretur in Societatem, paternis abdicarat bonis, è peculiaria distribuerat in egenos. Dexteritatem eius, & ardorem in pellenciendis ad Deum ethnicis vel hoc solum demonstrat, quod mense quem vixit Patris discessit superstes, septuaginta septem fonte sacro lustravit. Vocatus tridui spatio ab vrbe, ad erudiendos de fide ethnicos, aperuit comiti se vitam cum reditu clausurum. Redeunti occurrunt ex proposito Bonzij (quorum propinquum viæ cœnobium) percontantur ex eo de cœli Domino, & quem cuperent amplecti, cultu eius audire; sub noctem, reditum vrgenti, amicam vim adhibent ut sibi aliquid ante discessum sumat, quòdque præter suum morem id esset, admodum inuitum cogunt esculenti cui venenum miscuerant, paucillum edere. Incessu incaluit prima veneni vis, & cum in urbem pervenisset, comiti denuo confirmavit, se quinto post die obiturum quod vti prædixerat Augusti vicessimo euenit, cum vnas Focum ad parentem; Macaum alteras ad P. de Matos dedisset literas; iam de reditu Matos in insulam, conversionibus infidelium ab eo factis, calamitosa morte, & successoribus in ministerio non sunt huius temporis argumenta. Reddo solum hic pauca quorum sum debitor, ex rebus Sinenfibus vltimi huius bidui selecta.

Lepidum est quod Fabro contigit pagos Scensianæ Prouinciæ peragranti, occurrens anus præcedentem sislit, & Deo, inquit, o Pater! visum est, desiderium consolari, quo videndi tui maximo tenebar, impetrandique ex te pro magna gratia facultatem moriendi. Lucis huius & satur, & post tantum annorum fessa sum; suggeri mihi nescio quid interius sentio quod monet adesse profectiois tempus. Subridens Faber ex ea quæsiuit, cuius ætatis esset? illa, centum, ait, & quindecim annorum (quod non aded mirum inter Sinas) par tamen tunc etiam leuibus ruris laboribus; facili præfagitione diuinans Faber quod futurum instabat, audit eam ibidem de peccatis ritè confitentem, & opportuna tunc animi comparatione ad mortem præmunit, illa suavissimè affecta post faustam eius adpreceationem, casulam repetit, & postridie moritur, non alio quam ætatis decrepitæ insanabili morbo.

S S I I

131.
Catechistæ
mors & vita
sanct.

132.
Diuinæ præ-
dest. sing.
exempla.